

УДК 378.016:796:[37.018.43](477.54-25)"363"

DOI:10.30837/nc.2022.1-2.50

Порівняльний аналіз активності здобувачів вищої освіти під час навчання в асинхронному режимі з дисципліни «Фізичне виховання» в умовах карантину та військового стану

*Юрій Бойчук,
Андрій Козлов,
Наталія Науменко,
Марина Гриньова*

День 24 лютого 2022 року докорінно змінив життя кожного українця. Система вищої освіти вже вдруге після пандемії COVID-19 у березні 2020 року зіткнулася із форс-мажорною ситуацією. Внаслідок введення на території України військового стану заклади вищої освіти вимушені були відновити освітній процес після невчасних канікул та повернутися до дистанційного навчання в синхронному та асинхронному режимах. Досвід викладання у закладах вищої освіти під час пандемії COVID-19 став у нагоді. За два роки дистанційної освіти викладачі та здобувачі вищої освіти оволоділи сучасними комунікаційними технологіями, методами та засобами навчання, що дало можливість забезпечувати якісний освітній процес.

Сьогодні вимагає від освітянської спільноти нових професійних компетентностей, які б дозволили не зупинити навчання, а навпаки забезпечити якісну підготовку майбутніх фахівців. Ситуація ускладнюється ще й тим, що, на відміну від подій дворічної давнини, сьогодні умови для отримання якісної вищої освіти є вкрай важкими. Зміна місць проживання, знаходження в небезпечних регіонах, відсутність інтернету, мобільного зв'язку, комп'ютерів, планшетів та інших засобів, необхідних для навчання, змусили науково-педагогічних працівників у короткий термін переглянути моделі, методи та підходи до організації освітнього процесу, які б сприяли створенню сприятливих умов для оволодіння майбутніми фахівцями компетентностями,

що повною мірою задовольнили б потреби суспільства.

Враховуючи ситуацію, що склалася, важливим є проведення порівняльного аналізу активності здобувачів вищої освіти під час навчання в асинхронному режимі в умовах карантину та в умовах військового стану з метою виявлення досягнень, відображення проблем, пов'язаних із використанням технологій дистанційного навчання, вироблення варіантів вирішення таких проблемних питань, а також визначення основних тенденцій подальшого розвитку процесів використання інформаційно-комунікаційних технологій під час організації освітнього процесу в умовах військового стану.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій щодо проблеми застосування комп'ютерної техніки, гаджетів, програмного забезпечення використання хмарних технологій, впровадження цифрових освітніх технологій та створення освітніх платформ дозволив відмітити значний інтерес з боку вітчизняних науковців, серед яких Т. Вакалюк, О. Гриб'юк, О. Маркова, В. Олексюк, М. Шишкіна та ін.

Цікавими для нас були дослідження науковців Г. Єрошенко, О. Лисаченко, І. Каменської, А. Кокаревої, Н. Науменко, О. Романовської та ін., в яких проаналізовано результати впровадження цифрових технологій в освітній процес закладів вищої освіти в умовах пандемії.

Автори зазначають, що серед широкого загалу комунікаційних технологій популярними є мультимедійні презентації, Google Classroom, що є безкоштовним веб-сервісом, створений Google, для навчальних закладів з метою спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом, Moodle, що є навчальною платформою призначеною для об'єднання педагогів, адміністраторів, студентів в одну надійну, безпечну та інтегровану систему для створення персоналізованого навчального середовища [3].

Аналіз досвіду підготовки майбутніх фахівців під час викладання дисципліни «Фізичне виховання», який висвітлили

науковці Ж. Малахова та Г. Єщенко, показав, що в умовах дистанційного навчання переважна більшість викладачів для організації дистанційного навчання використовували додатки Google (Google Classroom, Google Meet, Google диск і багато інших), для комунікації зі студентами також активно використовували мобільний додаток Viber [1].

Науковці О. Попрошаєв та О. Чумаков зазначають, що вивчення дисципліни «Фізична культура» під час дистанційного навчання відбувається з використанням дистанційної платформи ZOOM. Виконання студентами контрольних вправ відбувається дистанційно у вигляді відеозвітів з виконання контрольних вправ, які студенти розміщують в навчальному електронному інформаційному комплексі (НЕІК) на платформі Moodle [2].

Метою дослідження є порівняльний аналіз активності здобувачів вищої освіти під час викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.Сковороди в асинхронному режимі в умовах пандемії COVID-19 та в умовах військового стану.

Здоров'я є основою всіх людських справ і починань, трудових і творчих звершень, сподівань та надій на майбутнє. Сьогодні ситуація зі станом здоров'я в Україні загострюється низьким рівнем знань переважної більшості людей щодо фундаментальних законів раціонального формування, збереження та зміцнення свого власного здоров'я впродовж усього життя. Єдиним способом розв'язання проблеми є кардинальна зміна поглядів людини на причини та наслідки нездоров'я.

У 2021 році президентом України Володимиром Зеленським ініційована загальнонаціональна програма «Здорова Україна», яка покликана зробити здоровий спосіб життя частиною українського менталітету.

Саме тому професійна підготовка майбутніх учителів Нової української школи ґрунтується на засадах

здоров'язбереження. Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди реалізує завдання сучасної освіти через включення до освітніх програм всіх спеціальностей позакредитної навчальної дисципліни «Фізичне виховання», завданнями якої є набуття майбутніми вчителями теоретичних знань і практичних вмінь стосовно формування компетенції, щодо здатності підтримувати необхідний рівень фізичної активності для ведення активної соціальної й навчальної діяльності та здорового способу життя, а також з метою поширення серед підростаючого покоління засад здоров'язбереження.

З 1 квітня 2022 року у складний для країни час відновлено освітній процес у Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди. Дворічний досвід дистанційного навчання під час пандемії COVID-19 дозволив організувати освітню діяльність здобувачів вищої освіти в синхронному та асинхронному режимі з використанням сучасних комунікаційних технологій та засобів навчання.

Кафедра фізичного виховання та спортивного вдосконалення ХНПУ імені Г. С. Сковороди здійснює підготовку майбутніх учителів на восьми факультетах. Нижче наведено досвід викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» для здобувачів освіти I-II курсів фізико-математичного факультету та факультету початкового навчання в асинхронному режимі під час пандемії COVID-19 та під час військового стану. Викладання дисципліни здійснюється за допомогою освітньої платформи Moodle ХНПУ ім. Г.С. Сковороди та додатків Google.

У дослідженні взяли участь 211 здобувачів освіти. Було організовано чотири Google Classroom: I курс фізико-математичного факультету (47 студентів), I курс факультету початкової освіти (52 студента), II курс фізико-математичного факультету (47 студентів), II курс факультету початкової освіти (65 студентів). Здобувачі освіти I курсу виконували за-

вдання під час дистанційного навчання протягом двох періодів часу: карантин COVID-19 (жовтень-листопад 2021 року) та асинхронне навчання в умовах військового стану з 1 квітня 2022 року. Здобувачі освіти II курсу виконували завдання під час дистанційного навчання протягом трьох періодів часу: два карантини COVID-19 (жовтень-листопад 2020 року, жовтень-листопад 2021 року) та асинхронне навчання в умовах військового стану з 1 квітня 2022 року.

Загалом за ці періоди здобувачі освіти I курсу виконали 11 завдань, здобувачі освіти II курсу — 17 завдань. З метою проведення порівняльного аналізу всі завдання, які виконували здобувачі, були розподілені на три підгрупи за критеріями складності та часу, витраченого на їх виконання:

- легкі — автоматизовані Google-тести (I курс — 5 тестів, II курс — 7);
- помірної складності — завдання, що потребують виконання та електронного оформлення відповідей для зворотного зв'язку (I курс — 3 завдання; II курс — 5);
- складні — завдання, що потребують значних зусиль на їх виконання та створення відеофайлів для зворотного зв'язку (I курс — 3 завдання; II курс — 5).

Далі наведемо приклади завдань, які використовуються викладачами кафедри для засвоєння навчальної дисципліни, та порівняльний аналіз активності здобувачів освіти при виконанні цих завдань в асинхронному режимі як в умовах мирного часу (дистанційне навчання під час карантину) так і в умовах військового стану.

Умовно «легкі» завдання — автоматизовані Google-тести. Вважаємо доречним використовувати Google-тести на 15 запитань. Нами розроблено тести з одиничним вибором з чотирьох можливих, з двома відповідями з чотирьох можливих та чотирма відповідями з шести можливих. Прикладом можуть бути наступні тестові запитання:

1. Оберіть, що вважається правильною поставою, якщо людина, стоячи біля стіни, торкається її:

- лопатками, сідницями, п'ятами;
- потилицею, сідницями, п'ятами;
- потилицею, лопатками, сідницями, п'ятами;
- потилицею, шиєю, п'ятами.

2. Які два варіанти фізичних вправ найкраще розвивають витривалість людини?

- біг на довгі дистанції;
- гра в настільний теніс;
- їзда на велосипеді;
- спуск на горських лижах.

3. Оберіть чотири дистанції бігу з шести, які входять до програми чемпіонатів світу з легкої атлетики:

- 10000 метрів
- 1500 метрів
- 1000 метрів
- 200 метрів
- 800 метрів
- 500 метрів

Також до «легких» завдань ми відносимо спортивні кросворди та спортивні ребуси.

До завдань умовно «помірної складності» відносимо наступні:

- *отримати електронний іменний сертифікат на сайті* <https://osvita.diiia.gov.ua/courses/digital-fizra>. Для цього необхідно завантажити посилання — освітній серіал «Діджитал фізкультура». Продивитися 12 серій. Наприкінці кожної серії є питання, на які необхідно дати відповідь. Якщо відповідь правильна — отримати доступ до наступної серії. Якщо правильно виконати всі завдання та дати правильні відповіді на всі питання фінального тестування, то є можливість отримати іменний сертифікат. Файл з іменним сертифікатом необхідно завантажити в «мої роботи» в додатку Google Classroom;

- *обчислити особистісні показники власного фізичного стану*. Для цього необхідно зробити дві функціональні проби — Руф'є та ІФС. Пояснення для виконання завдання надано в теоретичному матеріалі, який розміщено в Moodle. Результати проб — заповнені та обчислені формули з власними показниками надіслати файлом, прикріпити в «мої роботи» в додатку

Google Classroom або в месенджерах до яких має доступ викладач;

- *розробити комплекс рухливих ігор* для учнів молодшої та середньої школи з врахуванням особливостей класу (дітей з особливими освітніми потребами), обравши для прикладу одну з нозологій. Комплекс має містити назву гри, мету, вплив гри на розвиток учнів, підготовку до гри, правила безпеки під час проведення, опис змісту та хід гри, основні правила гри, визначення переможців. Розроблений комплекс оформити в окремому файлі та прикріпити в «мої роботи» в додатку Google Classroom або в месенджерах до яких має доступ викладач.

Далі наводимо приклади завдань умовно «високої» ступеня складності:

- *розробити комплекс вправ для фізкультхвилинок*, які можна використати на уроці математики (фізики, інформатики, хімії, біології та ін.). Для прикладу студентам надаються відео фізкультхвилинок на уроках з YouTube. Результатом такої роботи є відзнятий відеоролик за допомогою смартфона, де продемонстровано виконання фізкультхвилинок (2-4 хвилини). У відео необхідно продемонструвати розминку, яку б учні змогли зробити, сидячи за партою або стоячи біля парти. Знятий ролик з фізкультхвилиною необхідно прикріпити в «мої роботи» в додатку Google Classroom або в месенджерах до яких має доступ викладач;

- *розробити комплекс фізичних вправ для самотійних занять*. Результатом такої роботи є відзнятий відеоролик за допомогою смартфона, де продемонстровано виконання фізичних вправ (2-4 хвилини). Обробити відео за допомогою спецефектів — музика, прискорення, візуальні обробки. Відеоролик з виконаним завданням необхідно прикріпити в «мої роботи» в додатку Google Classroom;

- *фізкультурний челендж*. За допомогою телефону відзняти відеоролик тривалістю 10-20 секунд виконання фізичних вправ однакових для всіх учасників. Далі поєднати та змонтувати ці відео з не менш ніж шістьма учасниками в один

Курс	«Легкі» завдання		Завдання «Помірної складності»		«Складні» завдання	
	COVID-19	військовий стан	COVID-19	військовий стан	COVID-19	військовий стан
I курс	88 %	62 %	85 %	38 %	83 %	35 %
II курс	81 %	53 %	68 %	34 %	66 %	11 %
Всього	85 %	58 %	76 %	36 %	74 %	23 %

ролик. У ньому повинні бути: вступний мотиваційний заклик, фізичні вправи, заключне слово зі звертанням приєднатися до челенджу. Запустити цей відеоролик з хештегом #фізкультуримовдома в соціальних мережах або на YouTube.

У табл. 1 наведено результати у відсотках кількості здобувачів освіти, що виконали завдання у Google Classroom з фізичного виховання в залежності від їх складності (легкі, середні, складні) в умовах карантину COVID-19 та в умовах військового стану.

З огляду на отримані результати можна зазначити, що під час дистанційного навчання в умовах військового стану з 1 квітня 2022 року з поважних причин на зв'язок не вийшли 9 % здобувачів I курсу та 12 % здобувачів II курсу. Проблеми з Інтернет зв'язком мають ще 15 % студентів.

Порівняльний аналіз даних таблиці дає можливість визначити активність здобувачів освіти під час асинхронного дистанційного навчання в умовах карантину COVID-19 та в умовах військового стану. Отримані результати вказують на падіння активності здобувачів освіти у період військового стану, що представлено у зниженні відсотків виконання завдань в умовах військового стану в усіх групах складності завдань. Зокрема відсоток виконання в умовах військового стану «легких» завдань знизився на 27 %, «помірної складності» — на 40 %, «складних» — на 51 %. Понад 50 % активності здобувачів освіти в умовах військового стану простежується тільки під час виконання «легких» тестових завдань, проте тільки 23 % від усіх студентів (на II курсі — 11 %) виконували «складні» завдання. Такий розподіл відсотків наводить на думку про

доцільність застосування цього типу завдань в умовах військового стану.

Проведене дослідження активності здобувачів освіти під час викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» в умовах карантину COVID-19 та в умовах військового стану показало значне її зниження. Такі показники вказують на вкрай важкі на сьогодні умови перебування здобувачів освіти та, як наслідок, неможливість повноцінного виконання представлених завдань. Проте майже третина всіх здобувачів освіти впоралася із поставленими завданнями, отримавши високі результати. Тому доцільно в подальшому продовжувати пошук шляхів підвищення активності здобувачів освіти в умовах дистанційного навчання; покращення можливостей використання комп'ютерних технологій в освітньому процесі вищої школи та виявлення найбільш сприятливої та універсальної платформи для дистанційного навчання під час викладання навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у педагогічних закладах вищої освіти.

Література

1. Малахова Ж., Єщенко Г. Використання хмарних технологій під час карантину при викладання дисципліни «фізичне виховання». Практичні та теоретичні питання розвитку науки та освіти (частина II): матеріали II Міжнар.і наук.-практ. конф., м. Львів, 19-20 грудня 2020 року. Львів : Львівський науковий форум, 2020. 68 с.
2. Попрошаєв О., Чумаков О. Досвід організації навчальної роботи на кафедрі фізичного виховання № 1 НЮУ імені

Ярослава Мудрого під час змішаної або дистанційної форми організації навчального процесу // Фізична культура і спорт. Виклики сучасності : зб. статей наук.-практ. конф.

З. Романовський О., Кайдалова Л., Романовська О., Науменко Н. Цифрові освітні технології у підготовці майбутніх викладачів вищої школи в умовах карантину // Інформаційні технології і засоби навчання. 2022. Т. 87, No1. С. 255–277

10.06.2022

Відомості про авторів

Бойчук Юрій Дмитрович — доктор педагогічних наук, професор, ректор; Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Харків, Україна; email: prorector_boychuk@hnpu.edu.ua; ORCID: 0000-0001-8583-5856; Scopus; Google Scholar.

Козлов Андрій Валерійович — старший викладач кафедри фізичного виховання та спортивного вдосконалення; Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Харків, Україна; email: kozlovandrij71@gmail.com; ORCID: 0000-0001-5594-2132; Google Scholar.

Науменко Наталія Вікторівна — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри здоров'я людини, реабілітології і спеціальної психології; Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди, Харків, Україна; email: naumenkonv.77@gmail.com; ORCID: 0000-0003-0658-1769; Google Scholar

Гриньова Марина Вікторівна — доктор педагогічних наук, професор, ректор; Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка, Полтава, Україна; email: grinovamv@gmail.com; ORCID: 0000-0003-3912-9023; Scopus; Google Scholar